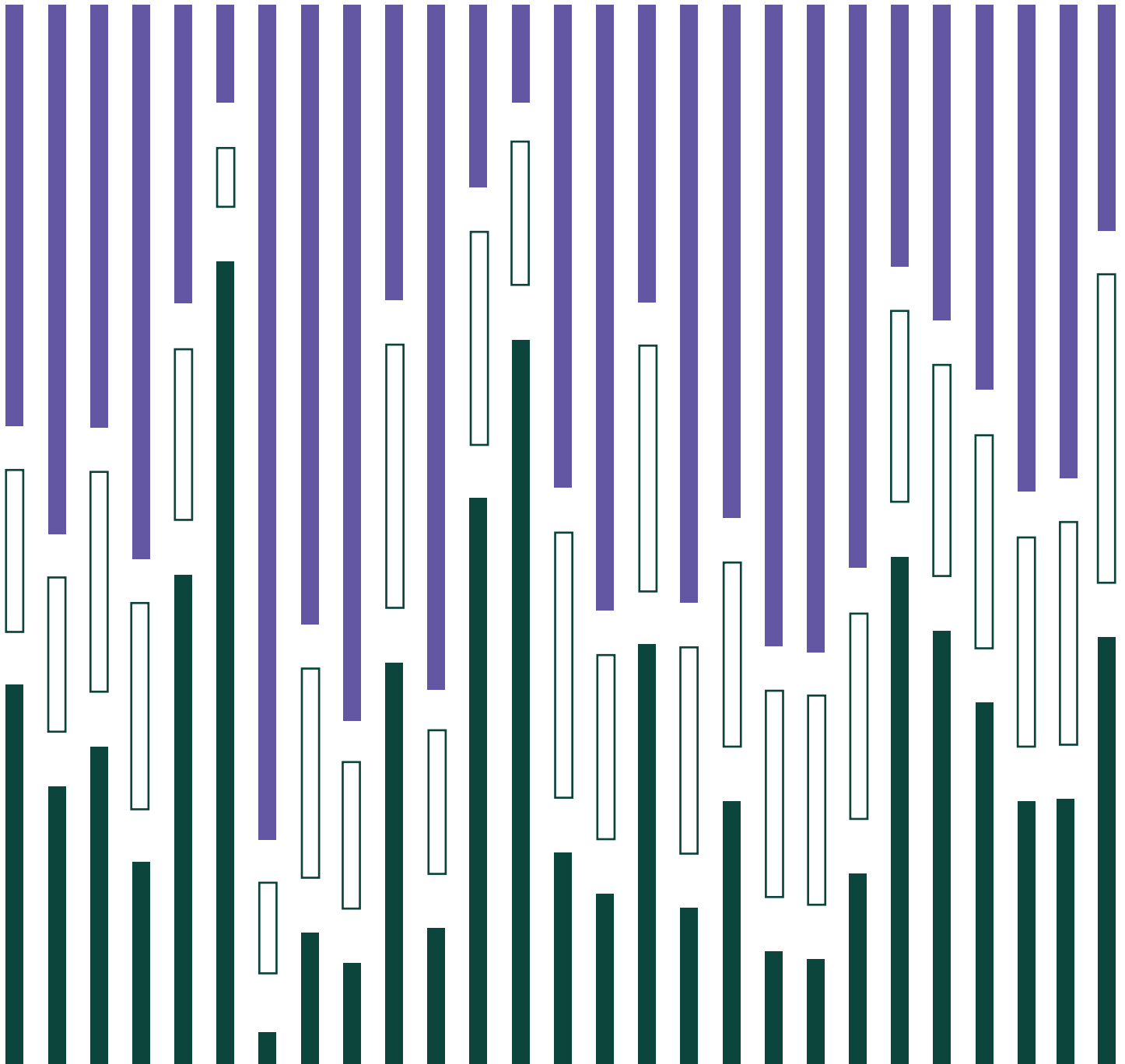

Општина Шуто Оризари

Жените во македонската економија

ЖЕНИТЕ ВО МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА

**РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО НА ПЕРЦЕПЦИИТЕ НА ЖЕНИТЕ
ЗА РОДОВАТА ЕДНАКВОСТ ВО ОПШТИНА ШУТО ОРИЗАРИ**

Скопје, 2010

Издавач: Здружение на граѓани РЕАКТОР – Истражување во акција
Тираж: 100
Датум: Скопје, декември 2010
CIP: Каталогизација на публикација
Национална и Универзитетска Библиотека „Св. Климент Охридски“ – Скопје
342.722.(497.742)*2010*(047.31)
Резултати од истражувањето на перцепциите за родова еднаквост во
Општина Карпош: жените во македонската економија – Скопје
Здружение на граѓани Реактор, 2011, 23 стр. : табела; 21 см

Фусноти кон текстот

ISBN: 978 – 608 – 65246 – 1 – 6

а) Родова еднаквост – Карпош (општина) – Истражувања

COBISS.MK-ID 86456074

Овој извештај е резултат од проектот Жените во економијата, финансиски поддржан од страна на Европската унија преку Инструментот за унапредување на демократијата и човековите права. За содржината на овој документ целосно е одговорен Реактор и не ги рефлектира позициите на Европската унија.

Содржина:

Предговор	6
Демографија на примерокот	7
Профил на жената од Шуто Оризари	7
Перцепции за родовата еднаквост	9
Познавање на своите права	10
Родовата еднаквост на работа	11
Жените и работата	12
Улогата на родот во вработувањето	13
Родовата еднаквост на раководните позиции	14
Влијанието на домашните одговорности на жената	15
Квалификации на жените	16
Балансирање меѓу работата, приватниот и семејниот живот	17
Мерки за зголемување на вработеноста на жената	20
Родовата еднаквост во иднина	21

Предговор

Во овој извештај ги анализираме податоците од истражување спроведено во општина Шуто Оризари кое имаше за цел да ја измери перцепцијата за родовата еднаквост кај жените во Шуто Оризари во 2010, како и нивните перцепции за дискриминацијата на жените на пазарот на труд. Истражувањето беше дел од проектот „Жените во македонската економија“ кој Реактор го спроведе во текот на 2010 година во четири општини: Тетово, Карпош, Струмица и Шуто Оризари. Проектот беше финансиски поддржан од страна на Европската комисија преку Инструментот за унапредување на демократијата и човековите права (European Instrument for Democracy and Human Rights – EIDHR) и Фондацијата Институт отворено општество – Македонија.

Извештајот ги презентира наодите во четири главни дела:

I. Перцепции за родовата еднаквост

Првиот дел од извештајот се обидува да ги оцени моменталните погледи на жените за постоење на родова нееднаквост, како и оценките за сопственото познавање на личните права .

II. Родовата еднаквост на работа

Вториот дел се осврнува на различни аспекти од животот кои можат да имаат влијание врз родовата еднаквост.

III. Мерки за зголемување на вработеноста на жените

Третиот дел е фокусиран на улогата која Република Македонија треба да ја преземе за да се зголеми родовата рамноправност преку избор на соодветни активни мерки.

IV. Родовата еднаквост во иднина

Четвртиот дел дава преглед на очекувањата на испитаничките за иднината на родовата еднаквост.

Извештајот ги разгледува одговорите на испитаничките од општина Шуто Оризари и истите ги споредува со резултатите од националната студија и со оние од Европската Унија¹. Дополнително, податоците се анализирани и за да се утврдат евентуалните разлики меѓу испитаничките кои живеат во урбаниот и во руралните делови на општината. Исто така разгледани се и разликите според други социодемографски фактори, како возраст, степен на образование, социјален статус итн.

Податоците за истражувањето беа собрани по пат на теренското истражување во период од 23 јуни до 23 јули 2010, односно беа спроведени структурирани интервјуа од врата до врата во рандомизирани домаќинства. Теренското истражување беше спроведено и координирано од страна на РЕАКТОР – Истражување во акција во соработка со Центарот на Роми на град Скопје.

Пристап до целосната дата база на истражувањето, како и копија од прашалникот е достапен по барање. Ве молиме вашите барања да ги упатите на е-пошта: info@reactor.org.mk или адреса: Апостол Гусларот бр.40, 1000 Скопје. Извештајот е достапен во електронска форма и на веб страната на Реактор: <http://www.reactor.org.mk>

Би сакале да ја искористиме оваа прилика и да им се заблагодариме на испитаничките од општина Шуто Оризари кои одвоија од своето време за да учествуваат во ова истражување. Без нивно активно и искрено учество, оваа студија немаше да биде возможна.

---

¹ Special Eurobarometer, Gender equality in the EU in 2009, февруари 2010, достапен на: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_326_en.pdf

Демографија на примерокот

Податоците од општина Шуто Оризари се базираат на примерок од 400 жени, на возраст од 15 до 65 години каде 150 т.е 37,6% се на возраст од 15 до 25 години, 109 или 27,3% се на возраст од 26 до 35 години, 64 или 16% се на возраст од 36 до 45, 44 или 11% се на возраст од 46 до 55 години и 32 или 8% на возраст од 56 до 65 години. Просечна возраст е 32,6 години.

Од нив 12 или 3% се Македонки, 8 или 2% се Албанки, **376 или 94% се Ромки** и 3 или 0,8% се Босанки.

Образовната структура на примерокот е следна: 82 или 20,5% се без завршено основно образование, **192 или 48% се со завршено основно образование**, 111 или 27,8% се со средно образование, 15 или 3,8% се дипломирани. Просечно образование е основно училиште.

Што се однесува до статусот на пазарот на труд, само 25 или 6,3% работат и се пријавени, 94 или 23,5% работат непријавени, а **281 или 70,3% не работат**. Затоа не зачудува податокот што речиси половината, односно **179 или 44,8% имаат пробелми со плаќање на сметки секој месец**. 121 или 30,3% имаат проблеми од време на време и 100 или 25% никогаш немаат проблеми со плаќање на сметки.

Од нашите испитанички 80 т.е 20% се слободни, 26 или 6,5% се во врска, **249 или 62,3% се во брак**, 17 или 4,3% се разведени и 28 т.е 7% се вдовици; **123 или 30,8% немаат деца**, 55 или 13,8% имаат 1 дете, 102 или 25,5 % имаат 2 деца, 72 или 18% се со 3 деца, 36 или 9 % се со 4 деца, 12 или 3,1 % се со 5 или повеќе деца. Просечен број на деца е 1,7.

Од нив 368 или 92% живеат во урбаниот дел од општината, а 32 или 8% во руралните средини.

Профил на жената од Шуто Оризари

Просечната испитаничка од општина Шуто Оризари е 32 годишна Ромка. Таа е невработена жена која има редовни проблеми со плаќање на сметките и која би работела и за 11.000 денари месечно. Има завршено само основно образование и живее во брак со две деца во урбаниот дел на општината.

Ставови за позицијата на жената на пазарот на труд и односите во домаќинството

Може да се каже дека нашата испитаничка има амбивалентен став кога станува збор за загроеноста на жената на пазарот на труд. Таа на пример смета дека на жените им е еднакво тешко да најдат работа колку и на мажите или нешто малку потешко, но се согласува со ставот дека нема доволно работни места за жените. За неа не е прифатливо што има помалку вработени жени од мажи, односно таа во потполност се согласува дека тоа е проблем.

Нашата испитаничка во потполност се согласува и со ставот дека жените кои не работат **се изолирани од светот**, дека жената **мора да има свои лични примања** и воопшто не се согласува дека е нормално жените да бидат **помалку образовани од мажите**. Сепак, таа се согласува дека е **нормално мажите помалку да учествуваат во домашните обрски**.

Таа смета дека и **мајките и татковците треба да ја стават грижата за своите деца пред своите кариери**, дека **мажите што не работат треба да се грижат за децата** и домаќинството, но и се

согласува дека доколку има деца и постари членови за кои некој треба да се грижи, не се исплати мајката да работи.

Приоритетна мерка за подобрување на позицијата на жената на пазарот на труд

Нашата просечна испитаничка од општина Шуто Оризари смета дека најприоритетна мерка за зголемување на бројот на вработени жени треба да биде подобрувањето на пристапот на жените до подобро платени места, како и зголемувањето на бројот на градинки, пензионерски центри и други слични институции за грижа на деца и постари лица.

Причини за неповолната ситуација на жената од општина Шуто Оризари на пазарот на труд во Македонија

Нашата испитаничка од Шуто Оризари воопшто не се согласува со ставот дека жените се помалку заинтересирани да бидат на одговорни и раководни функции, ниту пак дека тие не ги поседуваат потребните квалитети и квалификации да држат одговорни позиции. Таа во потполност се согласува дека во бизнис секторот доминираат мажи кои немаат доволно доверба во жените, но и дека жените се помалку заинтересирани од мажите да се борат да изградат своја кариера. Нашата испитаничка во потполност се согласува и со ставот дека жените имаат помала слобода поради семејните обрски и грижата за домаќинството.

Поглед на иднината и веројатноста за промена на состојбата на жената за 20 години

Нашата испитаничка од општина Шуто Оризари верува дека за 20 години мажите и жените најверојатно ќе заработуваат еднакво, дека мажите повеќе ќе се грижат околу домашните обврски, дека жените ќе бидат повеќе застапени во централната и локална власт, дека ќе се зголеми бројот на жени на менаџерски позиции и дека веројатно дури ќе имаме и жена премиер или претседател.

Запознаеност со правата на жените

Нашата испитаничка смета дека воопшто не е запознаена со правата што ја штитат од полова дискриминација, правото за еднаква плата за мажи и жени и со правото за заштита на бремените работнички, но е многу добро запознаена со правата за еднаков пристап до образование за мажи и жени и со правото за породилно отсуство.

Ставови за состојбата на пазарот на труд / префериран сектор

Нашата испитаничка од Шуто Оризари во идеални услови, кога би можела да избира, би сакала да работи во државна односно јавна администрација. Нема изграден став по прашањето дали мажите и жените имаат исти можности за успех, односно дали мажите имаат повеќе можности од жените, бидејќи таа се согласува и со двата става, зависно од формулацијата на прашањето.

Наоди од истражувањето

Перцепција за родовата еднаквост

Образованите жени помалку ја согледуваат дискриминација од необразованите, меѓутоа повеќето од жените воопшто немаат изграден став за разликите во можностите меѓу мажите и жените.

Со цел да се измерат ставовите на жената од општина Шуто Оризари кога станува збор за родова нееднаквост, испитаничките беа прашани дали се согласуваат дека „во животот имаат добиено исти можности за успех како и мажите“. Бидејќи сакавме да се ослободиме од евентуалната наведувачка природа на прашањето и особено од тендециите за согласување на испитаничките, прашањето беше формулирано на два начина. Така, 215 жени или 53,8% од вкупниот примерок беа прашани дали „Можностите за успех се исти и за мажите и за жените“, а останатите 185 или 46,3% одговараа дали се согласуваат со ставот „Мажите секогаш имале повеќе можности за успех“. За жал, од одговорите се утврди дека жените од Шуто Оризари немаат целосно изграден став за тоа дали се дискриминирани или не бидејќи навидум нема разлика во одговорите на различните прашања. Мнозинството испитанички од Шуто Оризари се согласуваат и дека можностите се исти и дека мажите секогаш имале повеќе можности.

Мажите и жените имаат еднакви можности				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
40,5%	3,7%	28,4%	9,3%	18,1%
Мажите имале повеќе можности				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
41,6%	8,1%	24,9%	7,6%	17,8%

Поконкретно, речиси половина од испитаничките (40,5% со ставот можностите се исти, 41,6% со ставот мажите имале повеќе можности) се согласуваат и со двата става, со што повеќе ја оддаваат нивната тенденција на согласување отколку што покажуваат постоење на изграден став. Се работи за големи случајно избрани примероци од по околу 200 испитанички кои во никој случај на две толку различни формулации неможат случајно систематски да се разликуваат во ставовите.

Социо-демографската анализа сепак покажа некоја конзистентност во одговорите. На пример, со ставот можностите се исти, образованите испитанички (оние со завршено средно училиште или факултет) значајно повеќе се согласуваат од необразованите (оние со или без завршено основно) и тоа 35,5% од оние со основно и 38,5% од оние без основно во потполност се согласуваат со овој став наспроти 52% од оние со завршено средно и факултет.

Кога прашањето е дали мажите имаат повеќе можности, одговорите се обратни: несогласни се помалку образованите. Тука околу 52% од испитаничките со и без основно во потполност се согласуваат дека мажите имаат повеќе можности, споредено со 23% од оние со завршено средно и 33% од оние со завршен факултет².

Од друга страна, одговорите не се разликуваат во зависност од возраста на испитаничките, статусот на пазарот на труд или нивната финансиската моќ.

² Мора да се нагласи дека групата на испитанички со завршен факултет е многу мала N=9 и затоа било какви заклучоци за оваа група не смеат да се генерализираат.

Познавањето на своите права

Жените во општина Шуто Оризари делумно си ги познаваат правата, освен понеобразованите, постарите и посиромашните кои сметаат дека воопшто не се запознаени со сопствените права

Овој дел од прашалникот се обиде да измери колку жените сметаат дека ги познаваат правата што гарантираат родова еднаквост. Прашањата гласаа „До кој степен сте запознаени со правата на жената во следниве области“:

„Полова дискриминација“

Во Шуто Оризари повеќе од половина од жените (58,8%) сметаат дека воопшто не се запознаени, односно дека се малку запознаени со правата што ги штитат од полова дискриминација. Само 18,3% сметаат дека имаат добро познавање на своите права, резултати кои на ниво на Македонија се подобри само од општина Тетово.

Полова дискриминација				
многу добро сум запознаена	добро сум запознаена	делумно сум запознаена	малку сум запознаена	воопшто не сум запознаена
19,5%	8,8%	13%	12%	46,8%

Социо-демографската анализа утврди дека образованието е еден од најголемите фактори во разликите на испитаничките во познавањето на своите права. Колку е пониско образованието, толку е поголемо непознавањето на правата од оваа област.

Возраста исто така игра улога, со тоа што постарите испитанички (над 45 години) се во просек значајно помалку запознаени од нивните помлади сожителки. Посиромашните испитанички се исто така помалку запознаени со своите права, меѓутоа овие разлики се со помал ефект.

„Еднаква плата за мажи и жени“

Сликата е малку подобра кога станува збор за еднаква плата за мажи и жени. Така, 44,8% од испитаничките од Шуто Оризари сметаат дека воопшто не се запознаени или се малку запознаени со правото на еднаква плата за мажите и жените, 16,3% се делумно запознаени и 39,1% сметаат дека добро, односно многу добро ги познаваат своите права.

Еднаква плата за мажи и жени				
многу добро сум запознаена	добро сум запознаена	делумно сум запознаена	малку сум запознаена	воопшто не сум запознаена
26,8%	12,3%	16,3%	10,3%	34,5%

Социо-демографската анализа повторно утврди дека образованието игра најголема улога во познавањето на правата. Освен образованието, единствен друг фактор кој влијае врз одговорите е возраста и тоа најстарата возрасна група (над 55 години) е значајно помалку запознаена со своите права од останатите групи

Ниту еден друг фактор (статус на пазар на труд, финансиска моќ, итн.) не играше улога во разликите во одговорите.

„Заштита на бремени работнички“

Слична ситуација имаме кај правата за заштита на бремените работнички, каде 47,3% се декларираат како незапознаени, 14% се изјасниле како делумно запознаени, а 38,8 % како добро односно многу добро запознаени.

Заштита на бремени работнички				
многу добро сум запознаена	добро сум запознаена	делумно сум запознаена	малку сум запознаена	воопшто не сум запознаена
24%	14,8%	12%	11,8%	35,5%

Социо-демографската анализа го потврди трендот на постоење на големи разлики помеѓу пообразованите и помалку образованите и меѓу помладите и постарите испитанички, каде групата над 55 години се изјаснува како помалку запознаена со ова право.

„Породилно отсуство“

Кај правото на породилно отсуство жените од Шуто Оризари за прв пат во оваа група на прашања се изјаснуваат како повеќе запознаени отколку незапознаени. Процентот на незапознаени е паднат на 33,8%, 10,8 % се изјаснуваат како делумно запознаени, а повеќе од половина (55,5%) како добро, односно многу добро запознаени

Породилно отсуство				
многу добро сум запознаена	добро сум запознаена	делумно сум запознаена	малку сум запознаена	воопшто не сум запознаена
39%	16,5%	10,8%	9,8%	24%

Социо-демографската анализа покажа дека во одговорите постојат разлики само помеѓу различно образованите испитанички и меѓу жените со различна финансиска состојба, каде помалку образованите и посиромашните се помалку запознаени.

„Еднаков пристап до образование за мажи и жени“

Правото за еднаков пристап до образование за мажи и жени е право со кое испитаничките од Шуто Оризари се најзапознаени, па така високи 63,1% сметат дека се добро, односно многу добро запознаени, 11,8% се делумно запознаени, а 25,3% се малку запознаени или воопшто незапознаени. Социо-демографската анализа покажа исти разлики како во претходното прашање.

Еднаков пристап до образование за мажи и жени				
многу добро сум запознаена	добро сум запознаена	делумно сум запознаена	малку сум запознаена	воопшто не сум запознаена
51,3%	11,8%	11,8%	5,8%	19,5%

Родовата еднаквост на работа

Жените од Шуто Оризари свесни за дискриминацијата на жените на пазарот на труд

Имајќи предвид дека истражувањето се спроведуваше во рамки на проектот „Жените во економијата“, беа поставени две прашања со цел да се измери ставот на жената за тоа како ги оценува нејзините можностите за влез на пазарот на труд во споредба со мажот. Така, 215 жени или 53,8% од примерокот одговараа на прашањето „колку сметате дека на жените им е потешко

да најдат работа од мажите?“, но бидејќи прашањето е наведувачко, останатата половина, односно 185 или 46,3% од примерокот одговараа на прашањето „колку сметате дека на жените им е полесно да најдат работа од мажите?“ Мнозинството жени кои одговараа на првото прашање (52,1%) сметаат дека на жените им е потешко да најдат работа од мажите, речиси секоја трета (32,6%) смета дека на жената и е еднакво тешко, а 15,3% не се согласуваат дека на жените им е потешко да најдат работа. Од друга страна, од жените кои одговараа на втората формулација, 35,7% сметаат дека на жените им е полесно да најдат работа, малку помал број (27,6%) сметаат дека им е еднакво тешко/лесно и 36,8% не се согласуваат дека на жените им е полесно да најдат работа.

Иако ова покажува дека примерокот жени е заводлив со различна формулација на прашањата, сепак насоката на одговарање е јасна и оди во правец на согласување со ставот дека на жените им е потешко да најдат работа.

Колку сметате дека на жените им е потешко да најдат работа од мажите?				
многу потешко	делумно потешко	малку потешко	еднакво тешко	воопшто не им е потешко
27%	4,2%	20,9%	32,6%	15,3%
Колку сметате дека на жените им е полесно да најдат работа од мажите?				
многу полесно	делумно полесно	малку полесно	еднакво лесно	воопшто не им е полесно
15,7%	10,3%	9,7%	27,6%	36,8%

За да направиме реална анализа ги поставивме сите одговори на еден континуум од многу потешко до многу полесно. При тоа, највисок процент (44,5%) смета дека на жените им е потешко да најдат работа, нешто помалку од третина (30,1%) сметаат дека нема разлики, односно дека на жените им е еднакво тешко да најдат работа како и на мажите и една четвртина (25,4%) смета дека на жените не само што не им е потешко, туку им е и полесно да најдат работа.

Изненадувачки е дека социо-демографската анализа не откри разлики во одговорите по овие прашања ниту помеѓу испитаничките со различно образование, ниту меѓу испитаничките со различен статус на пазарот на труд, број на деца, различна возраст или финансиска состојба.

Жените и работата

Мнозинството жени во Шуто Оризари сметаат дека жените кои не работат се изолирани од светот.

Повеќе од половина (52,3%) од жените во Шуто Оризари се согласуваат со изјавата дека жените кои не работат се изолирани од светот, што е споредливо со одговорите во ЕУ кои изнесуваат 49%. Но поради големиот број на воздржани испитанички од Шуто Оризари, бројот на оние кои не се согласуваат дека невработените жени се изолирани е многу помал меѓу жените од Шуто Оризари отколку во ЕУ примерокот: 26% кај нашиот примерок споредено со 49% во ЕУ. Што се однесува до споредбата на национално ниво, Шуто Оризари заедно со Тетово спаѓа во општините кои во просек помалку се согласуваат со ставот дека жените кои не работат се изолирани од светот.

Жените кои не работат се изолирани од светот				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
40,8%	11,5%	21,8%	4%	22%

Социо-демографската анализа откри мали, но сепак значајни разлики единствено меѓу испитаничките со различна финансиска состојба. Најсиромашните почесто односно повеќе се согласуваат дека жените кои не работат се изолирани од светот.

Ниту еден друг индикатор нема влијание врз начинот на одговарање на нашите испитанички.

Вреди да се напомене загрижувачкиот податок дека од високиот број на невработени испитанички, 40,2% во потполност се согласуваат дека жените кои не работат се изолирани од светот и уште 9,6% кои делумно се согласуваат. Ова значи дека цела половина од невработените жени се чувствуваат изолирани и индицира голема социјална исклученост меѓу жените во Шуто Оризари.

За жените од Шуто Оризари е неопходно да имаат свои лични примања

Жените од Шуто Оризари се прилично едногласни кога станува збор за нивните лични примања, па дури 80,8% делумно или во потполност се согласуваат дека секоја жена мора да има свои лични примања. Ваквите резултати се слични и на ниво на ЕУ, каде 81% се согласуваат наспроти 16% кои не се согласуваат. Процентот на жени што не се согласуваат е значително помал кај нашиот примерок, само 3,1% од испитаничките од Шуто Оризари.

Жената мора да има свои лични примања				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
66,8%	14%	16,3%	1,3%	1,8%

На национално ниво овие резултати се споредливи со резултатите од останатите четири општини. Тие се разликуваат само од општина Карпош која се издвојува со силно согласување со овој став.

Иако скоро сите испитанички тежнеат кон согласување, социо-демографската анализа сепак утврди разлики во ставовите меѓу испитаничките со различно образование каде оние со помало образование значително помалку се согласуваат со овој став (но сепак во просек се согласуваат) од оние со повисоко образование. Овие разлики се од среден ефект ($d=0,29$).

Другите индикатори се покажаа како незначајни.

Улогата на родот во вработувањето

Имајќи предвид дека скоро сите жени во Шуто Оризари сметаат дека треба да имаат свои лични примања, важно е да се разберат перцепциите за улогата на родот во вработувањето. Затоа, следниот дел од извештајот ги презентира одговорите на испитаничките за ставовите кои се однесуваат на податокот дека во просек жените во Македонија се помалку вработени од мажите.

Мнозинството жени во Шуто Оризари сметаат дека не е прифатливо да има помалку вработени жени од мажи и сметаат дека тоа е проблем

Половина од испитаничките, поточно 215 жени (53,8% од примерокот) беа прашани дали е „прифатливо да има помалку вработени жени од вработени мажи“, додека останатите 185 или 46,3% одговораа на прашањето „сметам дека е проблем што има помалку вработени жени од вработени мажи“. Интересно е дека на испитаничките им е потешко да не се согласуваат со ставот дека е прифатливо да се помалку вработени од мажите отколку да се согласуваат со ставот дека постоечката помала вработеност на жените е проблем. Додека 58,6% не прифаќаат

помала невработеност, 71,8% се согласуваат дека тоа е проблем. Сепак одговорите на двете прашања одат во ист правец и јасно го отсликуваат ставот на жените од Шуто Оризари дека не е прифатливо да има помалку вработени жени од вработени мажи, односно дека тоа е проблем.

Прифатливо е да има помалку вработени жени од вработени мажи				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
14,9%	6,5%	20%	7,9%	50,7%
Сметам дека е проблем што има помалку вработени жени од вработени мажи				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
58,9%	11,9%	12,4%	3,8%	13%

Во споредба со другите општини Шуто Оризари отскокнува во своето јасно согласување дека е проблем што има помалку вработени жени од вработени мажи.

Социо-демографската анализа посочи една интересна разлика. Имено, оние со пониско образование почесто сметаат дека е проблем што има помалку работни места за жените. Ова повторно укажува на тоа дека помалку образованите се посвесни за дискриминацијата на жената на пазарот на труд, што може да се должи на тоа дека дискриминацијата на пазарот на труд кон овие жени е поизразена.

Жените од Шуто Оризари ја препознаваат дискриминацијата на пазарот на труд, но повеќе од четвртина не се согласуваат дека нема доволен број на работни места за жените

И покрај фактот што процентот на вработени жени во Македонија е значително помал од оној на вработените мажи, повеќе од четвртина од испитаничките во Шуто Оризари не се согласуваат со ставот дека нема доволен број на работни места за жените (28,1%) и уште 17,5% немаат став по ова прашање. Сепак, повеќе од половина жени во Шуто Оризари 54,5% сметаат дека овој став е точен. За споредба, иако стапката на невработеност на жените во ЕУ е значително поголема од онаа во Македонија, прашани дали бројот на вработени жени (во нивната држава) е премал, 46% од жените во ЕУ се согласуваат, додека 45% не се согласуваат.

Нема доволен број на работни места за жените				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
43,5%	11%	17,5%	7,3%	20,8%

Во споредба со останатите општини, испитаничките од Шуто Оризари се јавуваат како најзагрижени, односно најмногу се согласуваат со ставот дека нема доволен број на работни места за жените. Овие разлики се сепак од мал ефект ($f=0,16$).

По ова прашање нема значајни разлики меѓу испитаничките по ниту еден социо-економски фактор.

Родовата еднаквост на раководните позиции

Мнозинството не се согласува дека жените се помалку заинтересирани да бидат на раководни позиции, особено пообразованите, вработените и побогатите

Мнозинството од жените во Шуто Оризари (53,6%) не се согласуваат со ставот „жените се помалку заинтересирани да бидат на одговорни и раководни функции“. Само една петина од нив сметаат дека жените не се заинтересирани за раководни позиции. Ова сугерира дека жените од Шуто Оризари сметаат дека ситуацијата со малиот број на жени на раководни позиции неможе да се препише на изборот што го прават жените. Уште посигурни во согласувањето, со повеќе од две третини, се Европјанките кои со високи 66% не се согласуваат со овој став. Споредено со другите општини, одговорите во Шуто Оризари се слични на другите општини и се разликуваат само од Карпош, каде несогласувањето е уште поизразено.

Жените се помалку заинтересирани да бидат на одговорни и раководни функции				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
15,8%	4,5%	26,3%	8,8%	44,8%

Социо-демографската анализа покажа разлики во одговорите по неколку индикатори и тоа пообразованите, вработените и побогатите значајно почесто не се согласуваат со овој став од помалку образованите, невработените и посиромашните.

Поделени мислења кога станува збор за интерес за градење кариера

Иако кај претходното прашање преовладуваше несогласувањето, кога беа прашани дали сметаат дека жените се помалку заинтересирани од мажите да се борат да изградат кариера, испитаничките од Шуто Оризари покажаа поделени мислења. Имено, само малку повеќе од една третина (36,8%) не се согласуваат дека жените се помалку заинтересирани за градење на кариера, 22,5% се воздржани односно немаат став и високи 40,8% се согласуваат со ваквата изјава. За споредба, во ЕУ една третина (33%) се согласува, но значително мнозинство (64%) таму не се согласува со овој став, додека само 3% неможат да се решат (наспроти 22,5% од испитаничките од Шуто Оризари). Со овие одговори, општина Шуто Оризари значајно се разликува од останатите општини со тоа што тие се почесто се согласуваат дека жените не се заинтересирани да се борат за кариера.

Жените се помалку заинтересирани од мажите да се борат за да изградат кариера				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
34,5%	6,3%	22,5%	8,5%	28,3%

Социо-демографската анализа утврди разлики кај испитаничките со различна финансиска моќ и различно образование, со тоа што најобразованите (оние со завршен факултет)³ и финансиски постабилните покажаа поголема тенденција да не се согласуваат со овој став. Интересно е дека статусот на пазарот на труд немаше ефект врз одговорите на ова прашање.

Влијанието на домашните одговорности на жената

Додека претходните две теми се однесуваа на желбата на жената да се бори за одговорни и раководни позиции, во овој дел од извештајот ќе се осврнеме на нејзините можности да ги оствари истите. Жените се уште превземаат поголем дел од домашните одговорности за грижа на децата и постарите, па затоа истражувањето се потруди да го измери влијанието на ваквата поделба на трудот во семејствата врз слободите на жената да бара повисоки работни позиции надвор од приватната сфера.

³ Во Шуто Оризари немаше ниту една испитаничка со завршени постдипломски студии и да повториме дека резултатите за испитаничките со завршен факултет не треба да се генерализираат.

Жените речиси едногласно сметаат дека домашните задолженија им ја скратуваат слободата

Три четвртини (74,8%) од жените во Шуто Оризари се согласуваат со ставот дека „жените имаат помала слобода поради семејните обврски и грижата за домаќинството“. Без изграден став беа 15,3%, а само една од десет жени (10,1%) не се согласува со овој став. Во ЕУ примерокот 22% не се согласуваат дека домашните задолженија им ја скратуваат слободата, 76% се согласуваат, а само 2% немаат мислење по ова прашање. На ниво на општини, Шуто Оризари е општина која најмногу се согласува со овој став.

Жените имаат помала слобода поради семејните обврски и грижата за домаќинството				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
64,5%	10,3%	15,3%	2,8%	7,3%

Социо-демографската анализа покажа дека најбогатите и најобразованите значително почесто не се согласуваат со оваа изјава. Ниту еден друг фактор не влијаеше врз одговорите на испитаничките од Шуто Оризари.

За разлика од другите општини, жените од Шуто Оризари не се убедени дека во бизнис секторот доминираат мажи кои немаат доверба во жените

Друг аспект кој може да влијае на дисбалансот меѓу мажите и жените на раководни позиции се самите мажи на раководни позиции. За разлика од другите општини опфатени со ова истражување, каде со ставот дека во бизнис секторот доминираат мажи кои немаат доволно доверба во жените се согласуваа над половина од жените, во Шуто Оризари согласноста е помала, но сепак преовладува. Така, 40,8% се согласуваат со овој став и тоа секоја трета жена (34,5%) во потполност. Без изграден став се високи 22,5%, додека бројот на оние кои не се согласуваат со овој став не е за занемарување и изнесува 36,8%.

Во бизнис секторот доминираат мажи кои немаат доволно доверба во жените				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
34,5%	6,3%	22,5%	8,5%	28,3%

На ниво на Европска унија, речиси три четвртини (74%) се согласуваат дека мажите на раководни позиции немаат доверба во жените, само 21% не се согласуваат и 5% немаат изграден став. Како што беше забележано погоре, во споредба со другите општини одговорите на жените од Шуто Оризари се разликуваат со сите други општини и се единствена општина која не тежнее кон согласување.

Социо-демографската анализа не утврди никакви разлики по ова прашање, па дури ни ако се земе предвид статусот на пазарот на труд.

Квалификациите на жените

Друг фактор кој е од големо значење и влијае на идното вработување се квалификациите со кои располагаат жените. Затоа, овој дел од извештајот ќе ги презентира ставовите на жените кога станува збор за нивните квалификации и способности.

Испитаничките не сметаат дека им недостигаат квалификации за одговорни позиции

Жените од Шуто Оризари не се согласуваат (65,3%) дека „жените не ги поседуваат потребните квалитети и квалификации да заземат одговорни позиции“ и тоа 58% воопшто не се согласуваат со овој став. Неодлучни се една петина од испитаничките, а 14,8% се согласуваат. По ова прашање жените од Шуто Оризари се малку понесигурни во сопствените способности од жените во ЕУ и од националниот примерок, каде 71%, односно 75,4% не се согласуваат дека жените не поседуваат потребни квалитети и квалификации.

Жените не ги поседуваат потребните квалитети и квалификации да заземат одговорни позиции				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
9,5%	5,3%	20%	7,3%	58%

Иако во проесек сите групи на испитанички не се согласуваат со претпоставената инфериорност во квалитети наспроти мажите, сепак социо-демографската анализа откри разлики во зависност од образованието и возраста на испитаничките, со тоа што разликите се помалку значајни кога се земаат предвид возрастните групи.

Кај поделбата по образование, испитаничките со завршен факултет отскокнуваат во несогласувањето, особено од оние со и без основно образование. Така, несогласувањето со ставот „жените не ги поседуваат потребните квалитети и квалификации да заземат одговорни позиции“ расте заедно со степенот на образование.

Што се однесува до возраста, тука разликите беа мали, но сепак интересни поради правопрпорционалното зголемување на согласноста со возраста на испитаничките. Анализата според возрастни групи покажа дека кај помладите има поголема тенденција за несогласување со овој став.

Жените уште поубедени дека не се помалку образовани од мажите

И конкретно, прашани дали е „нормално жените да бидат помалку образовани во споредба со мажите“ испитаничките со 84,8% силно не се согласуваат, далеку повеќе отколку кај претходното прашање, а неодлучноста е помала со 5,5%. Споредено со другите општини, Шуто Оризари (заедно со Карпош) е во групата која во просек повеќе не се согласува со овој став.

Нормално е жените да бидат помалку образовани во споредба со мажите				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
5,5%	4,3%	5,5%	4,5%	80,3%

Социо-демографската анализа не покажа разлики во одговорите.

Балансирање меѓу работата, приватниот и семејниот живот

Кога ги анализиравме причините за тоа зошто жените не се доволно застапени на одговорни позиции и зошто стапката на неактивност е висока, утврдивме дека жените во Шуто Оризари веруваат дека имаат поголеми ограничувања поради нивните семејни/домашни обврски.

За да се обидеме да го разбереме ова, ги разгледавме различните аспекти на тешкотијата да се балансира меѓу работата, приватниот и семејниот живот.

Повеќе од половина испитанички сметаат дека на жената не и се исплати да работи доколку има деца и постари членови за кои треба некој да се грижи

Прашани дали на жената не и се исплати да работи доколку во семејството има деца или постари членови за кои некој треба да се грижи, мнозинството жени од Шуто се согласуваат со овој став, односно повеќе од половина (52,1%) од испитаничките сметаат дека доколку има потреба од грижа за деца или постари членови во семејството, на жената не и се исплати да работи. Бројот на неодлучни е доста висок со 28,5%, а помал е бројот (19,6%) на оние кои не се согласуваат со овој став.

Вреди да се спомене дека Шуто Оризари е единствена општина вклучена во истражувањето во која испитаничките тежнеат кон согласување со овој став. За разлика од нив, Тетовчанки се поделени по ова прашање, додека жените од Карпош и Струмица имаат тенденција да не се согласуваат.

Доколку во семејството има деца или постари членови за кои треба некој да се грижи, не се исплати мајката да работи

се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
38,8%	13,3%	28,5%	2,8%	16,8%

Социо-демографската анализа покажа разлики врз основа на финансиската моќ, статусот на пазарот на труд, образованието, како и бројот на деца. Оние со завршено средно образование и факултет помалку се согласуваат со овој став од жените со и без завршено основно образование. Пријавените вработени помалку се согласуваат од невработените, а оние кои од време на време имаат проблеми со плаќање на сметки помалку се согласуваат од оние кои тој проблем го имаат секој месец. Бројот на деца е важен фактор кога станува збор за ова прашање и нашата анализа покажа дека согласноста расте со бројот на деца, т.е. колку повеќе деца имаат испитаничките, толку е поверојатно да се согласуваат дека не им се исплати да работат.

Родителите треба првенствено да се грижат за своите деца, а потоа за својата кариера, но одлучноста многу поголема кога станува збор за мајката

Следното прашање го разгледува балансот меѓу кариерата и родителството во зависност од полот на родителот. Скоро три четвртини (72,1%) од испитаничките од Шуто Оризари сметаат дека „секоја мајка треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера“. Ако прашањето гласи „секој татко треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера“, имаме значителна разлика во одговорите. Иако над половина од испитаничките се согласуваат и со овој став, сепак со 50,3% тука согласноста е значително помала. Бројот на оние кои немаат став по овие прашања е сличен кај двете формулации: 17,2% за мајките, 15,1% за татковците. Разликите во несогласувањето се повторно големи: кај ставот „секој татко треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера“ повеќе од една третина (34,6%) од испитаничките не се согласуваат, додека кога станува збор за мајката, процентот на несогласување се спушта на 10,7%.

Секоја мајка треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера

се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
60,9%	11,2%	17,2%	3,7%	7%

Секој татко треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера

се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
42,7%	7,6%	15,1%	4,9%	29,7%

Социо-демографската анализа покажа разлики единствено кога станува збор за образованието и местото на живеење, со тоа што местото на живеење имаше влијание врз одговорите само кај второто прашање, т.е. ставот дека таткото треба да ја стави грижата за своите деца пред кариерата. Тука, жените од урбаните делови покажаа помала тенденција за согласување од оние кои живеат во руралните делови.

Ако се земе предвид образованието на испитаничките, интересно е дека образованието има сосема спротивно влијание кај двете прашања. Иако разликите се мали, пообразованите жени во споредба со необразованите сограѓанки имаат тенденција повеќе да се согласуваат дека татковците треба да ја стават грижата за своите деца пред кариерата, додека за мајката поретко се согласуваат.

На ниво на Македонија, Шуто Оризари не се разликува од останатите општини кога се зборува за приоритетите на мајката. Од друга страна, оваа општина има најконзервативен став кога станува збор за таткото и заедно со општина Тетово значајно се разликува од останатите две општини кои посилено и поедногласно се согласуваат дека таткото треба да ја стави грижата за своите деца пред својата кариера.

Повеќе од половина од испитаничките се согласуваат дека мажите кои не работат треба да се грижат за децата и домаќинството

Во продолжение со прашањата за балансот меѓу кариерата и родителството ги разгледаме и улогите кои мажите можат да ги имаат во надминување на потенцијалните конфликти меѓу семејниот живот и работата. Затоа, следното прашање го тестираше ставот на жените за тоа „дали оние мажи кои не работат треба да се грижат за децата и домаќинството“. Повеќе од половина од жените од Шуто Оризари се согласуваат со овој став (57,5% од испитаничките), но не е за потценување тоа што една четвртина (25,3%) не се согласува, а и 17,3% се неодлучни по ова прашање. Овие резултати се издогојуваат од останатите општини во националниот примерок со тоа што испитаничките од Шуто Оризари значајно почесто не се согласуваат од другите општини со ставот дека доколку не работат, мажите треба да се грижат за децата и домаќинството.

За споредба, на малку порадикално прашање поставено во евробарометарот, Европјанките со 48% се согласни дека мажите треба да дадат отказ и да се грижат за децата доколку заработуваат помалку од жената.

Мажите кои не работат треба да се грижат за децата и домаќинството				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
47%	10,5%	17,3%	3,8%	21,5%

Социо-демографската анализа покажа разлики кај сите индикатори. Ако ги разгледаме одговорите врз основа на степенот на образование, забележуваме дека оние без завршено образование значително повеќе не се согласуваат со ставот дека мажите кои не работат треба да се грижат за децата и домаќинството во споредба со другите групи. Повозрасните (56-65) исто така се помалку согласни, а поголемо несогласување забележавме и кај жените од урбаните средини, кај посирмоашните, невработените и оние со четири или повеќе деца.

Скоро половина од жените сметаат дека е нормално мажите помалку да учествуваат во домашните обврски

Еднаквоста на жените не само на работа, туку и во семејството е од суштинско значење за постигнување на балансот меѓу работата и семејниот односно приватниот живот. Затоа следното

прашање ги мереше мислењата на жените околу тоа дали е „нормално мажите помалку да учествуваат во домашните обврски“. Истражувањето во Шуто Оризари покажа дека скоро половина од жените (49,5%) се согласуваат со овој став, само 28,6% не се согласуваат, а дури една петина (22%) нема изградено став по ова прашање. Ако ги споредиме резултатите со другите општини, ќе видиме дека Шуто Оризари е единствена општина која тежнее кон согласување, за разлика од Карпош и Тетово кои тежнеат кон несогласување и Струмица која тежнее кон средината. Разликите меѓу одговорите во различните општини се од среден ефект $f=0,31$. Интересно е да се забележи дека жените во Европската унија се исто така разединети по ова прашање. Таму иако 50% не сметаат дека е нормално, дури 48% сметаат дека е многу нормално мажите помалку да се грижат за домашните обврски, а само 2% немаат став.

Нормално е мажите помалку да учествуваат во домашните обврски				
се согласувам	делумно се согласувам	ниту се согласувам ниту не се согласувам	делумно не се согласувам	не се согласувам
38%	11,5%	22%	3,3%	25,3%

Социо-демографската анализа утврди разлики по речиси сите основи. Жените со завршено средно образование и факултет значително се разликуваат од оние со и без завршено основно образование. Покрај тоа, разлики има и врз основа на местото на живеење, финансиската моќ и бројот на деца, па така жените без деца, жените од руралните средини, побогатите и како што напоменаваме пообразуваните се со поголема тенденција да не се согласуваат дека е нормално мажите помалку да учествуваат во домашните обврски. Интересно е дека разликите се огромни ако се земе предвид местото на живеење, со тоа што кај жените од руралните средини имаме дури 65,6% несогласување, споредено со само 25,3% од жените во урбаните средини кои не се согласуваат со овој став.

Мерки за зголемување на вработеноста на жените

Подобрувањето на пристапот на жените до подобро платени места, најприоритетно

Мерки за зголемување на бројот на вработени жени		
1	Подобрување на пристапот на жените до подобро платени работни места	27%
2	Зголемување на бројот на градинки и пензионерски центри, како и други слични институции за грижа на деца и стари	24,8%
3	Унапредување на пристапот на жените до сектори во кои не се застапени	17,3%
4	Воведување на флексибилни работни саати	11,3%
5	Друго	11%
6	Намалување на разликите во плати со мажите за исти работни места и исти квалификации	7%
7	Не е приоритетно да се зголеми бројот на вработени жени	1,8%

Овој дел од прашалникот имаше за цел да одговори на прашањето на која мерка за зголемување на бројот на вработени жени треба да и се даде приоритет, со тоа што беа дадени неколку опции од кои требаше да се избере само една. Дополнително на формулираните мерки, прашањето даваше можност жените сами да предложат мерка, или пак да изберат дека воопшто нема

потреба да се зголеми бројот на вработени жени. На ова прашање најголем број од жените (27%) во Шуто Оризари одговориле дека подобрување на пристапот на жените до подобро платени места треба да биде приоритетна мерка, по што следи зголемување на бројот на градинки и пензионерски центри (24,8%). Разликите во процентите кај овие две мерки не се статистички значајни.

Социо-демографската анализа покажа дека помалку образованите и посиромашните сигнификантно почесто бираат градинки и пензионерски центри, додека пообразованите и побогатите бираат подобрување на пристап до подобро платени работни места и сектори во кои жените не се застапени. Интересно е дека приоритетните мерки не зависат од бројот на деца или статусот на пазарот на труд.

Уште еден интересен аспект на изборот на жените од Шуто Оризари (и воопшто од Македонија) е тоа што најзанемарена мерка е намалувањето на разликите во платите на мажите и жените за исти работни места и исти квалификации. За разлика од ЕУ каде разликите во плати за исти позиции меѓу мажите и жените е актуелна тема и приоритетна мерка во истражувањето на Евробарометарот, во Македонија овие разлики ниту се истражувани, ниту се дискутирани. Поради недостигот на информации, жените воопшто не се сензитивизирани на оваа тема, па затоа не е ни чудно што незначаен дел од жени (7%) ја бираа оваа мерка како приоритетна.

Родовата еднаквост во иднина

Перцепцијата за перспективите за родовата еднаквост

Последната група прашања имаше за цел да ги испита очекувањата на жените за иднината, т.е. нивните ставови за тоа колку состојбата на жената ќе се подобри за 20 години. Беа поставени пет прашања, од кои четири се однесуваа на јавната сфера (еднакви примања, застапеност на раководни позиции, застапеност во централна и локална власт, жена премиер или претседател), а едно на приватната сфера (учеството на мажите во домашните обврски). За разлика од ЕУ примерокот, каде скептичноста е најголема во однос на постигнувањето на еднакви примања до 2030, испитаничките од Шуто Оризари по ова прашање покажаа голем оптимизам.

Најголем оптимизам за зголемен број на жени на раководни позиции во 2030

Во групата прашања кои се однесуваа на иднината на родовата еднаквост, жените од Шуто Оризари покажаа најголем оптимизам кога стануваше збор за зголемен број на жени на раководни позиции. Со 63,8% кои сметаат дека до 2030 веројатно ќе има повеќе жени на раководни позиции во споредба со 2010 и само 12,8% кои не веруваат дека тоа ќе се случи, Шуто Оризари покажува голем оптимизам за перспективите на жената на пазарот на труд. Една четвртина од испитаничките (23,5%) нема изградено став по ова прашање.

Во 2030 ќе се зголеми бројот на жени на раководни позиции

најверојатно да	веројатно да	не знам	веројатно не	најверојатно не
44,3%	19,5%	23,5%	6,3%	6,5%

Со овие одговори, споредено со националниот примерок, Шуто Оризари со својот оптимизам се наоѓа некаде на средината. Испитаничките се малку пооптимистични од Тетовчанки, а попесимистични од испитаничките од општина Карпош.

Ако се разгледаат социо-демографските индикатори, се јавуваат разлики по неколку основи. Така, жените од руралните средини се генерално пооптимистични од оние од руралните, а

оптимизмот е исто така поголем кај жените без деца. Најголеми разлики се појавија во поделбата по образование, каде колку е повисок степенот на образование, толку е поголем оптимизмот. Така, жените со завршено средно образование и факултет повеќе сметаат дека ќе дојде до оваа промена отколку жените со и без завршено основно образование.

Оптимизмот помал кога станува збор за еднакви плати во иднина

Слично како и со жените во Европската Унија, повеќе од половина од испитаничките сметаат дека е веројатно во 2030 мажите и жените да заработуваат еднакво, па 61,3% од жените сметаат дека дваесет години се доволни за да се елиминира родовиот јаз во платите. Европјанките се сепак доста поскептични по ова прашање, во ЕУ дури 41% од жените не веруваат дека тоа ќе се случи, споредено со 15% од жените во Шуто Оризари. Бројот на неодлучни и кај ова прашање покажува големи разлики меѓу европскиот и македонскиот примерок: во Шуто Оризари неодлучни скоро една четвртина (23,8%) споредено со 9% неодлучност во ЕУ.

Во 2030 мажите и жените ќе заработуваат еднакво				
најверојатно да	веројатно да	не знам	веројатно не	најверојатно не
46,3%	15%	23,8%	4%	11%

По ова прашање се повторуваат разликите меѓу испитаничките со различен степен на образование, со тоа што по ова прашање (исто како и кај сите други прашања за иднината на родовата еднаквост) како најголеми оптимистички се јавуваат оние со завршен факултет, кои се со силно убедување дека мажите и жените ќе заработуваат еднакво до 2030 и со тоа значајно се разликуваат од оние без и со завршено основно образование. Исто така наидовме на разлики и ако се земе предвид бројот на деца, со тоа што жените кои немаат деца се јавија како најоптимистички. Овие разлики се сепак мали бидејќи тендецијата кај сите групи е кон верување дека ќе дојде до позитивни промени.

Што се однесува до споредбата на национално ниво, Шуто Оризари е повторно во средината, овојпат испитаничките од Шуто Оризари пооптимистични од Струмичанки, а поскептични од Тетовчанки.

Скоро две третини очекуваат поголема застапеност на жените во централната и локалната власт

Слично како и кај претходното прашање, и тука примерокот е оптимистичен. Скоро две третини од жените (61,8%) сметаат дека ќе се зголеми учеството на жените во централната и локалната власт. Бројот на оние кои не се согласуваат е 15,5%, а бројот на неодлучни е повторно висок со 22,8%.

Во 2030 жените ќе бидат позастапени во централната и локалната власт				
најверојатно да	веројатно да	не знам	веројатно не	најверојатно не
42%	19,8%	22,8%	6%	9,5%

Социо-демографската анализа повторно покажа разлики во зависност од степенот на образование, во ист правец како во претходните прашања. Кај ова прашање и помладите прв пат се јавуваат како пооптимистички, а се повторува и оптимизмот кај жените без деца.

И меѓу општините слични наоди: Шуто Оризари повторно во средината, меѓутоа овојпат, сигнификантните разлики исчезнуваат.

Оптимизмот малку помал за можна премиерка или претседателка на држава

Жените од Шуто Оризари за ова прашање покажаа малку поголема скептичност, споредено со претходните прашања. Сепак, со 58,6% согласност, мнозинството смета дека е можно да избереме премиерка или претседателка во следните 20 години. Бројот на оние што не веруваат дека тоа ќе се случи е поголем отколку кај претходното прашање, со тоа што тука скоро една четвртина не верува дека ќе имаме жена лидер на државата до 2030.

Во 2030 ќе имаме жена премиер или претседател				
најверојатно да	веројатно да	не знам	веројатно не	најверојатно не
44,8%	13,8%	18,5%	6,3%	16,8%

По ова прашање повторно разлики во зависност од образованието и бројот на деца, со тоа што оние без деца повеќе веруваат дека до оваа промена ќе дојде, а кај разликите во образование повторно забележуваме дека оптимизмот расте со степенот на образование. Од општините Шуто Оризари заедно со општина Карпош е во средината, испитаничките од Шуто Оризари пооптимистични од Тетовчанки, но поскептични од Струмичанки.

Најголем скептицизам за промени во приватната сфера

Како што беше споменато погоре, примерокот покажа најголема скептичност во очекувањата за поголемото учество на мажите во домашните обврски. Иако тука скоро половина од испитаничките (48,4%) веруваат дека за дваесет години мажите повеќе ќе учествуваат во домашните обврски, скоро една третина (32,3%) не веруваат во тоа, а 19% остануваат воздржани. Во Европската Унија скептицизмот е малку помал (34% наспроти 58% кои очекуваат промена).

Во 2030 мажите повеќе ќе учествуваат во домашните активности				
најверојатно да	веројатно да	не знам	веројатно не	најверојатно не
35,3%	13,5%	19%	8,3%	24%

Социо-демографската анализа покажа разлики ако се земе предвид образованието на испитаничките. Така, жените со завршен факултет се издвојуваат со својот оптимизам и во одговорите посебно се разликуваат од оние без и со завршено основно образование. Позитивен тренд кај ова прашање се јави и во поделбата по возрасни категории, со тоа што кај помладите (од 15-25 и 26-35) забележавме поголем оптимизам. На национално ниво Шуто Оризари повторно во средината, и повторно заедно со општина Карпош се јавува со поголем оптимизам од општина Струмица, а повеќе скептицизам од Тетово.

Се на сè, жените од Шуто Оризари веруваат дека за 20 години веројатно е да имаме зголемен број на менаџерки, жените да заработуваат еднакво со мажите, да имаме повеќе жени застапени во власта па дури и претседателка односно премиерка отколку мажите повеќе да учествуваат во домашните обврски. Ова укажува на голем скептицизам за промени во приватната сфера, т.е. за сопствената моќ на жените да влијаат на менувањето на традиционалните улоги во домот.